

Opsamlede og let tematiserede noter fra seminar om Nofence med får og geder - d 31/1 2024. Oplægsholder Tor Granerud <https://ragg.no>

Hvad er Nofence?

Nofence er et Halsbånd (klave) på dyrene med batteridrevet gps, lyd giver og stødgiver.

Dyrene trænes på et mindre areal.

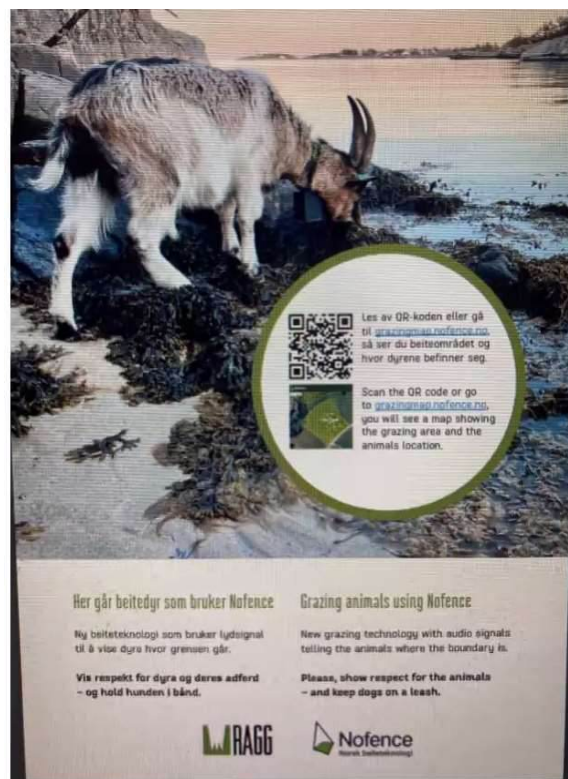
Den fysisk usynlige hegning etableres på et kort på en pc eller telefon. Dyrene lærer, at en lyd forstærkes, når de nærmer sig den usynlige tråd. De vender normalt om. Alternativt får de et lille stød som ved et fysisk hegn. Man kan læse mere på nofence.no.

Der hører en app til, hvor bl.a. alle dyrenes placering kan ses samt flere oplysninger, fx hvor og hvor tit dyrene har fået de forskellige varslinger, og hvor de har opholdt sig mest i definerede perioder, og om de bevæger sig.

Man ved ikke, hvor tit dyr bag gammeldags elhegn får stød, for de overvåges jo kun i korte perioder.

Alle i nærheden med en smartphone kan få vist, hvor dyrene aktuelt befinder sig v hj af en qr-kode.

Systemet fritager ikke dyreholder for tilsynsforpligtigelser.

Dyrevelfærd:

Man ved ikke, hvor tit dyr bag gammeldags elhegn får stød, for de overvåges jo kun i korte perioder.

- Når dyrene med GPS klave først har lært systemet at kende, hvad de hurtigt gør, så er det lydene (og lokalkendskab), dyrene bruger. De får derfor få eller ingen stød.

Med få individuelle undtagelser, som man bør tage ud af Nofence.

- Ændr ikke grænserne lidt efter lidt så dyrene forvirres. Flyt hellere flokken helt - og så lærer de et nyt område med tilhørende grænser.

- Flyt grænserne sjældent nok. Gør man det for tit, bliver dyrene forvirrede og bruger mere tid og stress på at finde de nye grænser.

- Flyt dyreflokkene roligt og lad dem falde til ro inden de begynder at udforske den nye fold.

- og lav landskabslogiske afgrænsninger aht. til dyrenes adfærd og GPS signal, samt egen aflæsning.

- Fravælg uegnede individer - fx en kastreret buk, som reagerede på lydssignaler til *andre* dyr.

- Store dyreforskelle - nogle få får får faktisk mange stød (og måske geder og andre dyr?). Fravælg dem.

- Det *kan* ske at et dyr hænger fast i vegetation pga. Halsbåndet, men ikke ofte. Sker det, løsner det sig som regel fra dyret og bliver hængende på fx gren.

Hænger et dyr fast, bliver det stående stille, så man opdager det.

- Én fik et forben ind i klaven! Det var det værste, for da bevægede klaven sig stadig, så man først opdagede det ved det det jævnlige tilsyn.

Dyrene bør være håndterbare uden for stor indsats, så klavebehængning og batteriskifte blir nemmere. Generelt opsøgende dyr er nemme at gøre håndterbare.

Dyrene skal være håndterbare, men bliver ikke *af den grund* opsøgende også *på publikum*. Alle kan enkelt med en QR kode se på en app, hvor dyrene aktuelt befinder sig.

Tor har delt sine dyr op, så de mest klave-egnede er no-fencede, mens andre enten (måske?) er kid / lam eller går under hegn.

Funktion

GPS-"skygge"op ad mure og stejle fjellmure. Som dyrene kan snige / forville sig ud langs. Det bør man tænke på, når man lægger sin virtuelle hegnslinie.

Systemet tapper mest strøm når lyd eller stød aktiveres. Sending af GPS signal koster naturligvis også batteri. Der er stor forskel mellem forskellige dyr på, hvor hurtigt de tømmer batteriet. I 2023 var 2 af Tors klaver aktive april til august, men der er store variationer. Nogle holdt kun en uge.

Driftsproblemer med klavernes holdbarhed?

- Nu kører Tor med 3. generation klaver. 2,5 år indtil nu. Individuel variation i batteri-holdbarhed. Især afhængigt af hvor længe dyrene er om at lære grænserne. Nogle klaver har holdt til at falde i saltvand og fungere videre efter tørring.

Fårs uldvækst er et problem under oplæringen: Klip omkring halsen, så klaven får god hudkontakt. Når de har lært systemet betyder det mindre, men *måske* er det en god ide alligevel med 1 - 2 x klippinger omkring halsen i løbet af sommeren.

Pris pr dyr. Og tilbud og støtte?

- knap 4000 NOK / klave mente Tor, men var usikker. John Frikke har købt til det dispenserede forsøg på Fanø for 2500 NOK.

Hertil ekstra batterier a 400 NOK og ladere ca 400 NOK. Datatransport ca 6 NOK per døgn

- ved gedeudleie (til naturpleje, som geder er eminente til) tager Tor 40 NOK / dyr / døgn.

- fra nu af kan man i Norge få SMIL-tilskud, ca 40% af købesummen. SMIL er tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (**SMIL**). Gjelder tilskudd til tiltak som fremmer natur- og kulturverdiene i jordbrukets kulturlandskap og reduserer forurensningen fra jordbruket.

ERFARINGER fra den norske lovliggørelsesproce?

til dansk dokumentation
- en lang proces med forskning etc inden tilladelse. Bl.a. måling af dyrenes adfærd, både uden og med strøm. Spørg det norske firma Nofence.no.

Tor driver med 40 geder (og ca 30 kid) kiddene har ikke klaver. 320 sommersau

Hovedkonklusioner:

Det fungerer.

Ingen dyrevelfærdsproblemer, der ikke kan afhjælpes. Ingen ved, hvor mange stød dyrene får ved fysiske hegn. Tilsynspligt ændres ikke.

Prisen er høj, men skal jævnføres med sparet tid til opsætning, renholdelse og flytning af trådhegn med stolper etc.

Notert af Bjørn Petersen

